

Скрінік Олена Іванівна,
*Головний бухгалтер,
ТОВ «Ейрмонтаж»,
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФОНД ОПЛАТИ ПРАЦІ

Питання формування податкового навантаження на фонд оплати праці є актуальним і важливим для бізнесу в Україні. Особливого значення це питання набуває в умовах воєнного стану, економічної нестабільності, а також в майбутньому післявоєнної відбудови. Військовий стан запроваджений в Україні, значною мірою вплинув на роботу підприємств. Підприємства зіткнулися з такими викликами як руйнування інфраструктури, втрата ринків збуту, кадровий дефіцит та загроза повної зупинки діяльності. За результатами опитування Європейської бізнес Асоціації, на початку 2025 року повноцінно функціонують 75% компаній, тоді як 24% ведуть діяльність із певними обмеженнями, і лише 1% підприємств залишаються повністю непрацюючими. Основними факторами, які негативно впливають на бізнес у 2025 році, підприємці називають дефіцит кваліфікованих кадрів та мобілізацію (75%), воєнні дії й окупацію територій (63%), а також економічну нестабільність (54%) [1].

Податкова політика України залишається проблемною через складність і нестабільність законодавства, часті зміни податкових правил, значне навантаження на бізнес, що ускладнює ведення підприємницької діяльності, провокує зниження ділової активності та сприяє тінізації доходів. Наявний курс на євроінтеграцію потребує комплексного реформування наближення норм до вимог ЄС та практичної гармонізації податкової системи з європейськими підходами. Водночас держава продовжує утримувати високий рівень податків щодо доходів працівників, так в 01.12. 2024 р. збільшено військовий збір з 1,5 % до 5% для юридичних компаній. З 1 січня 2025 року, відповідно до Закону про Держбюджет, поновлено обов'язкову сплату ЄСВ для всіх платників, скасовано воєнні пільги та відновлено довоєнний порядок нарахування та сплати. На сьогодні податкова система України передбачає три окремі податки і збори із фонду оплати праці: Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) (утримується з заробітної плати працівника і сплачується підприємством як податковим агентом) – 18%, військовий збір (утримується з заробітної плати працівника і сплачується підприємством як податковим агентом) – 5% та Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – 22% (нараховується на заробітну плату працівника і сплачується підприємством). Сумарно податкове навантаження становить 45% на фонд оплати праці. Внески до пенсійного фонду гарантують пенсійне забезпечення нинішніх пенсіонерів, формують резерви для майбутніх виплат та є джерелом фінансування у випадку тимчасової непрацездатності, безробіття, що гарантує фінансову безпеку працівників у разі втрати працездатності чи роботи. Податкові

надходження у вигляді Податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору є одним із ключових джерел фінансування місцевих і державного бюджету. Кошти спрямовуються на розвиток медицини, освіти, соціального забезпечення, інфраструктурних проєктів. Військовий збір, що запроваджено як тимчасовий на момент військового стану в 2014 р. спрямовується на підтримку обороноздатності та безпеки нашої держави. [2, 3, 4, 5, 6].

Питання організації обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб у закладах охорони здоров'я досліджувала Пугаченко О.Б. та Фоміна Т.В. наголосили на тому, що вдосконалення організації обліку розрахунків з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) є передумовою для створення ефективної, прозорої та орієнтованої на користувача системи податкового адміністрування, що відповідає сучасним економічним і соціальним умовам [7]. У своїх дослідженнях А. Макаренко та О. Зарубежнова, аналізуючи механізм справляння ПДФО на прикладі працівників ломбардів, акцентували увагу на надмірному податковому навантаженні як однією з ключових проблем оподаткування доходів у вигляді заробітної плати [8]. Солдатенко О.В. дослідила питання військового збору у податковій системі України, встановивши невідповідність його назви економічній і правовій сутності, довела обов'язковість сплати військового збору [9]. Логвіновська С.В. зазначила, що для України ПДФО залишається ключовим джерелом наповнення місцевих бюджетів. Однак у період війни частину ПДФО («військовий ПДФО») було централізовано в державний бюджет для фінансування оборони. Після завершення війни пропонується повернутись до вдосконалення системи справляння ПДФО за моделлю ЄС — з його зарахуванням за місцем проживання платника податку, що посилить мотивацію громад до розвитку та відповідального управління коштами [10].

Так, дослідник Соколовська А.М. зазначила, що високе податкове навантаження на фонд оплати праці властиве не лише Україні, а й багатьом країнам Європи, що вважається є причиною високого безробіття та неофіційної зайнятості для України. В своєму дослідженні автор оцінила, наскільки скасування ЄСВ в Україні, шляхом об'єднання ПДФО і ЄСВ, буде відповідати європейським стандартам соціального захисту. Дослідник дійшла до висновку, що така реформа може призвести до погіршення рівня життя пенсіонерів, послаблення соціального захисту та віддалення України від ЄС. Єврокомісія у моніторингах пенсійних систем країн ЄС наголошує на достатності пенсій та праві людей на гідну старість [11].

Згідно звіту про стан виконання національної стратегії доходів до 2030 року у 2024 році ПДФО становив 7 % ВВП України (532,4 млрд.), військовий збір 0,7%. Середньомісячна заробітна плата в Україні в 2024 р. становила 21 025 грн В Україні у контексті євроінтеграції та післявоєнної відбудови зріс акцент на податковій справедливості та наповненні бюджету. Національна стратегія доходів до 2030 р., що ухвалена урядом, пропонує перехід від пропорційної до прогресивної моделі оподаткування. Також пропонується скасування використання неоподаткованого мінімуму доходу громадян, через скасування

соціальної податкової пільги, запровадивши при цьому цільову допомогу для найменш соціально захищених верств працюючого населення. Відповідно до стратегії, реформа ПДФО має відбутися у 2025-2027 рік. У ході реформи співробітника ДПС мають надати доступ до інформації про рух коштів на рахунках юридичних і фізичних осіб [12].

Слід зазначити, що багато країн ЄС застосовують прогресивний ПДФО, а саме, коли застосовуються вищі ставки податку до вищих доходів. Для прикладу, прогресивні ставки ПДФО застосовують такі країни як Німеччина та Польща. У Польщі передбачено ставки від 0% (до 3091 злотого), 18% (до 85 528 злотих) і 32% (понад 85 528 злотих), при цьому прогресивна шкала передбачає, що збільшений відсоток утримується з тієї частини доходу, що перевищує затверджений поріг. Всі види виплат у вигляді зарплат і доходів потрапляють під оподаткування ПДФО [13].

Прогресивна система оподаткування Німеччини поділяє всіх платників податків на наступні 6 класів. При цьому застосовуються зростаючі ставки для осіб із середніми доходами від 14% до 42%, та високими доходами 42% і 45% (сума загального доходу перевищує 274 612 євро.), а неоподаткований мінімум становить у 2024 р. 9744 євро на рік [14].

Україна продовжила шлях інтеграції адміністрування. З 01.01.2025 р. запроваджена єдина об'єднана звітність з ЄСВ, ПДФО та військового збору, що подається щомісячно. Дане впровадження відповідає тенденція у ЄС до спрощення податкової бюрократії.

Отже, враховуючи вищесказане, Україна на фоні інтеграції в ЄС має адаптувати систему оподаткування праці до стандартів передбачених ЄС. Підтримую думку Соколовської А.М в тому що, доцільно проводити реформи за основними напрямками – перегляд діючих ставок соціальних внесків та розширення фінансування бюджету за рахунок загальних державних надходжень, таких як податків на майно, споживання та екологічного податку, як роблять в країнах ЄС. Європейський підхід полягає у тому, щоб збалансувати структуру обов'язкових платежів, при цьому не обов'язково об'єднавши їх. Так в країнах ЄС соціальні внески часто сплачують як роботодавці, так і працівники. Працівник при цьому чітко розуміє зв'язок між своїм внесок і соціальними правами, усвідомлюючи, що це не податок. Будь яка реформа податків фонду оплати праці в Україні, має забезпечити належне фінансування пенсійної та соціально-страхової системи, а також поповнювати бюджет України в післявоєнній розбудові.

Список використаних джерел:

1. *Дерев'янка А. Три чверті опитаних компаній ЕВА працюватимуть в Україні незалежно від тривалості війни. Європейська бізнес Асоціація. 24.02.2025. URL: <https://eba.com.ua/try-chverti-opytanyh-kompanij-eva-pratsyuvatymut-v-ukrayini-nezalezghno-vid-tryvalosti-vijny/> (дата звернення 28.03.2025).*
2. *Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Дата оновлення : 25.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.03.2025)*

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану : Закон України від 10 жовтня 2024 року № 4015-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.03.2025).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 4 грудня 2024 року № 4113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.03.2025).
5. Про державний бюджет України на 2025 рік: Закон України від 19 листопада 2024 року № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.03.2025).
6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI. Дата оновлення : 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 28.03.2025).
7. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Організація обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб у закладах охорони здоров'я. 2024. №64.
8. Макаренко А.П. та Зарубєжнова О.І. Удосконалення оподаткування обліку та податкової звітності нарахування заробітної плати ломбардах. 2021. № 1-2. С. 20-32.
9. Солдатенко О. В. Військовий збір у податковій системі України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2024. №1. С. 224-229.
10. Логвіновська С.І. Механізм справляння податку на доходи фізичних осіб в умовах воєнного стану. Економіка і суспільство. 2023. № 56.
11. Соколовська А.М. Об'єднання єдиного соціального внеску і податку на доходи фізичних осіб у контексті євроінтеграційних прагнень України. Фінанси України. 2023. № 6. С. 96-108. URL: https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4975 (дата звернення: 28.03.2025).
12. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів у 2024 році. МФУ. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716/ (дата звернення 28.03.2025).
13. Податки в Польщі з громадян і іноземців. URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/roboita/podatky-v-polshchi.html>. (дата звернення: 28.03.2025).
14. Податки із заробітної плати в Німеччині. URL: <https://www.monito.com/uk/wiki/podatky-v-nimechchyni>. (дата звернення: 28.03.2025).

УДК 336.02

Федорченко Ольга Євгеніївна,
к.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу імені Миколи Чумаченка,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Мале та середнє підприємництво займає найбільшу питому вагу у економіці більшості країн світу, воно є значущими з позиції рушійних сил зайнятості, економічного зростання та інновацій. За його рахунок забезпечується